

Проф. др Драган Јовашевић

Правни факултет Универзитета у Нишу

НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ Европски стандарди и право Републике Србије

На бази преузетих међународних стандарда који су садржани у бројним документима међународних организација универзалног и регионалног карактера (Савет Европе, Европска унија) и Република Србија је доношењем новог кривичног законодавства 2005. године и његовим новелирањем 2009. и 2011. године прописала посебно кривично дело насиље у породици. Предвиђајући кривичну одговорност и кажњивост за најтеже облике насиља међу сродницима на тај начин се и Србија приближила бројним другим правним и друштвеним системима у овом погледу. У раду се анализирају међународни стандарди европских регионалних организација и њихова имплементација у кривичном законодавству Србије са теоријског и практичног аспекта.

Кључне речи: Међународни стандарди; Закон; Насиље у породици; Кривично дело; Одговорност; Казна.

1. УВОД

Насиље у породици је од најстаријих времена присутно у људској и друштвеној стварности. Но, свест о потреби кажњавања за оваква противправна и недопуштена понашања тек је новијег датума. Она је, у првом реду, резултат настојања да се на ширем плану, прво у међународној заједници, а потом и у појединим државама, подигне свест о потреби заштите сваког члана породице и свих заједно од свих облика насиља (физичког, психичког, вербалног, сексуалног и др.).

Тако је на нивоу међународне заједнице под окриљем Организације уједињених нација донето више међународних докумената који предвиђају низ мера и препорука у правцу сузбијања и спречавања

оваквих недопуштених понашања. Сличне тенденције присутне су и у области међународних стандарда које је институционализовао Савет Европе кроз низ својих докумената. Међу овим документима нарочито се истичу следећи: 1) Европска конвенција о накнади штете жртвама насилних кривичних дела из 1983. године; 2) Препорука о насиљу у породици Р (85) 4 из 1985. године; 3) Препорука о социјалним мерама које се односе на насиље унутар породице Р (90) 2 из 1990. године; 4) Препорука о насиљу над женама у Европи 1450 (2000) из 2000. године; 5) Препорука о насиљу у породици над женама 1582 (2002) из 2002. године; 6) Препорука о заштити жена од насиља Рес (2002) 5 из 2002. године; и 7) Препорука о кампањи за борбу против насиља над женама у породици у Европи 1681 (2004) из 2004. године.

Поред тога, Савет Европе је 1998. године усвојио План акције за супротстављање насиљу над женама ЕГ-С-ВЛ (98), који је државама-чланицама препоручио више стратегија за борбу против насиља у породици, као што су промене у законодавству (породичном, прекршајном, кривичном и др.) и у области правосуђа, као и других државних органа. Посебно је наглашен значај превенције, едукације, подршке и помоћи жртвама, али се инсистира и на посебним програмима за „насилнике“. Парламентарна скупштина Савета Европе је на 32. заседању 2004. године усвојила Препоруку 1681 под називом „Кампања за сузбијање насиља у породици против жена у Европи“. Овим документом захтева се од појединих држава-чланица ове регионалне организације да проблем насиља у породици третирају као „национални политички приоритет и да се њиме баве у ширем политичком контексту уз учешће владе, парламента и цивилног друштва“, те се од појединих држава тражи да предузму ефикасне мере за елиминисање насиља над женама, као и да штите жртве.

2. ЕВРОПСКИ ДОКУМЕНТИ И НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ

Бавећи се системом људских права и основних слобода и начинима за њихову ефикасну и квалитетну заштиту, Савет Европе је, између осталог, посебну пажњу посветио спречавању и сузбијању насиља у породици. С тим циљем, донето је више европских докумената: 1) Европска конвенција о накнади штете жртвама насилних кривичних дела из 1983. године; 2) Препорука о насиљу у породици Р (85) 4 из 1985. године; 3) Препорука о социјалним мерама које се односе на насиље унутар породице Р (90) 2 из 1990. године; 4) Препорука о насиљу над женама у Европи 1450 (2000) из 2000. године; 5) Препорука о насиљу у породици над женама 1582 (2002) из 2002. године; 6) Препорука о

заштити жена од насиља Рес (2002) 5 из 2002. године; и 7) Препорука о кампањи за борбу против насиља над женама у породици у Европи 1681 (2004) из 2004. године.

3. КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ БРАКА И ПОРОДИЦЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Кривична дела против брака и породице прописана су у Републици Србији у Кривичном законик¹ из 2005. године у глави деветнаест, у чл. 187–197.²

Објект заштите³ кривичних дела из главе деветнаест двојако је одређен, као брак и породица. То су основне људске и друштвене вредности које чине заједницу живота људи засновану на љубави, осећањима и сродству. Брак је законом уређена заједница живота мушкарца и жене који се закључује на основу слободног пристанка будућих супружника на начин и по поступку који су уређени одредбама Породичног закона.⁴ Ово је најужа и најинтимнија заједница из које настаје породица која је повезана крвно, емотивно, интересно и материјално. Породични закон је у чл. 4 одредио да ванбрачна заједница представља трајнију заједницу живота жене и мушкарца између којих нема брачних сметњи, при чему ванбрачни партнери имају сва права и дужности супружника.

Друштвена улога брака, ванбрачне заједнице и породице велика је и огледа се у стварању, подизању и васпитању потомства. Стога, односи у њима прецизно су уређени Породичним законом, који регулише: појам, карактеристике и односе у браку, склапање, дејство и престанак брака, односе родитеља и деце, усвојење, хранитељство, старатељство, издржавање, имовинске односе, заштиту од насиља у породици, лично име и поступак у вези са породичним односима.

Поред законског регулисања односа у браку и породици, њима се пружа заштита и путем низа друштвених установа, као што су брачна и породична саветовалишта, центри за социјални рад, фондови за деčју заштиту, итд. Правом се ипак не могу регулисати ни заштитити сви односи у браку и породици, јер се ради о најинтимнијој сфери људске личности, о односима супружника који се заснивају на љубави и осећањима. У овој групи кривичних дела, закон предвиђа мањи број дела којима се штити пуноважност и правна ваљаност закључења бра-

¹ Кривични законик – КЗ, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14.

² Д. Јовашевић, *Кривични законик са уводним коментаром*, Београд 2007, 17.

³ Д. Јовашевић, *Кривично право, Посебни део*, Београд 2014, 142.

⁴ Породични закон – ПЗ, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 18/05.

ка. Знатно је више кривичних дела којима се штите породица, њена друштвена функција и односи родитеља и деце.

Брак као равноправна заједница мушкарца и жене не искључује противправност код појединих понашања којима се ограничава или одузима слобода, повређује право на личну или другу тајну или друго добро које је инкриминисано. Но, постојање брака или сродства може да буде релевантно и у кривичном праву. Тако се чланови брачне, односно ванбрачне заједнице не могу јавити као учиниоци кривичних дела против правосуђа (непријављивање припремања кривичног дела из чл. 331 КЗ, непријављивање кривичног дела или учиниоца из чл. 332 КЗ и помоћ учиниоцу после извршеног кривичног дела из чл. 333 КЗ), док се код кривичних дела против имовине (крађа из чл. 203 КЗ, тешка крађа из чл. 204 КЗ, превара из чл. 208 КЗ, неовлашћено коришћење туђег возила из чл. 213 КЗС, злоупотреба поверења из чл. 216 КЗ и прикривање из чл. 221 КЗ) која су учињена између блиских сродника (тзв. породична кривична дела) гоњење предузима по приватној тужби оштећеног а не по службеној дужности.

Већи број ових кривичних дела има бланкетни карактер, што значи да је за уопштување и разумевање садржине њиховог бића потребно користити одредбе Породичног закона будући да се радња извршења састоји у поступању противно његовим одредбама.

За извршење ових кривичних дела потребан је умишљај. Већи број ових кривичних дела има карактер *delicta propria*, јер могу бити извршена само од стране одређених лица, са посебним личним својством или односом.

У оквиру кривичних дела против брака и породице, по свом значају, природи, карактеристикама и специфичностима издваја се насиље у породици. Ово кривично дело прописано је у чл. 194 КЗ. Иначе, ово кривично дело је у правни систем Републике Србије први пут уведено тек новелом Кривичног закона из марта 2002. године, и то у одредби чл. 118а.

3.1. Насиље у породици према Породичном закону

Појам насиља у породици прво је одређен у чл. 197 Породичног закона из фебруара 2005. године. Према овом законском решењу, насиље у породици је свако понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице. Тако, насиље у породици нарочито представљају следеће радње: 1) наношење или покушај наношења телесне повреде; 2) изазивање страха

претњом убиства или наношењем телесне повреде члану породице или њему блиском лицу; 3) присиљавање на сексуални однос; 4) навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило четрнаест година живота или немоћним лицем; 5) ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима; и 6) вређање, као и свако друго дрско, безобзирно или злонамерно понашање.

У чл. 198, Породични закон предвиђа посебне мере којима се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице. То су мере превентивног карактера које треба да спрече да уопште дође до насиља у породици као кривичног дела. Ове мере могу да трају најдуже годину дана. Кршењем ових мера члан породичног домаћинства може да изврши посебан облик кривичног дела насиља у породици из чл. 194 КЗ. За ово кривично дело, од септембра 2009. године прописана је казна затвора од три месеца до три године и новчана казна кумулативно (при чему је Кривични законик, у периоду од јануара 2006. до септембра 2009. године, за ово дело прописивао блажу казну, и то новчану казну или казну затвора до шест месеци).

Према одредбама Породичног закона, мере заштите из чл. 198 могу бити следеће: 1) издавање налога за исељење из породичног стана или куће без обзира на право својине односно закупа непокретности; 2) издавање налога за усељење у породични стан или кућу без обзира на право својине или закупа непокретности; 3) забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености; 4) забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице; и 5) забрана даљег узнемиравања члана породице.

3.2. Насиље у породици према Кривичном законiku

У новом Кривичном законiku Републике Србије из септембра 2005. године, у групи кривичних дела против брака и породице, у глави 19, предвиђено је у чл. 194 кривично дело насиље у породици. После новеле Кривичног законика из 2009. године, ово кривично дело има следећу садржину, облике испољавања и карактеристике који су уподобљени прихваћеним међународним стандардима у овој области. У највећој мери, ово кривично дело је по својим обележјима слично инкриминацији из чл. 118а КЗ, осим што су овај пут прописане знатно строже казне за учиниоце таквог дела. Такође, поред овог законског појма, насиље у породици одређује и Породични закон, при чему се ова два појма разликују у погледу: 1) радње извршења и 2) својства учиниоца, односно пасивног субјекта (жртве).

Само кривично дело насиље у породици састоји се у примени насиља, претњи да ће се напасти на живот или тело, дрском или у безобзирном понашању чиме се угрожава спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице.⁵ Поред овако одређеног појма насиља у породици у смислу одредаба кривичног права, и породично право, као што је речено, у чл. 197 Породичног закона одређује појам и обележја насиља у породици.

3.2.1. Елементи кривичног дела

Објект заштите код кривичног дела насиље у породици је телесни и душевни интегритет и достојанство личности члана породице. Ово је посебни, специјални облик кривичног дела угрожавања сигурности.⁶

Радња извршења је, према слову закона, изражена употребом трајног глаголског облика, што значи да дело постоји без обзира на то да ли је делатност чињења предузета једном или више пута према истом пасивном субјекту, при чему број поновљених радњи може бити од значаја за одмеравање казне учиниоцу. Радња извршења се према слову закона састоји из више алтернативно предвиђених делатности.⁷ То су: 1) примена насиља; 2) претња да ће се напасти на живот или тело; и 3) дрско или безобзирно понашање.

Насиље⁸ је свака делатност којом се непосредно, блиско и стварно угрожава телесни и душевни интегритет пасивног субјекта. То је радња којом се проузрокује опасност од наступања телесне повреде. Она може бити предузета различитим делатностима, на различите начине и различитим средствима. Претња је стављање у изглед (најава) да ће се непосредно напасти на живот или телесни интегритет. Овде се ради о квалификованој претњи – стављањем у изглед наношења последице смрти или телесне повреде. Претња мора бити непосредна, стварна, могућа, озбиљна и неотклоњива. Дрско или безобзирно понашање је свако понашање којим се грубо, вулгарно, непристојно понаша према другом лицу.

За постојање дела битно је да се радња предузима према одређеном пасивном субјекту – члану своје породице.⁹ Као члан породице, у смислу Породичног закона (чл. 197, ст. 3) сматрају се: 1) супружник или бивши супружник; 2) деца, родитељи и остали крвни сродници, те

⁵ Б. Петровић, Д. Јовашевић, *Кривично право, Посебни део*, Сарајево 2005, 211–213.

⁶ М. Бабић, И. Марковић, *Кривично право, Посебни део*, Бања Лука 2008, 150–152.

⁷ М. Ђорђевић, Ђ. Ђорђевић, *Кривично право*, Београд 2010, 168.

⁸ И. Симић, М. Петровић, *Кривични закон Републике Србије, Практична примена*, Београд 2002, 117.

⁹ Н. Мрвић Петровић, *Кривично право*, Београд 2005, 285–287.

лица у тазбиском или адоптивном сродству, односно лица која везује хранитељство; 3) лица која живе или су живела у истом породичном домаћинству; 4) ванбрачни партнери или бивши ванбрачни партнери;¹⁰ и 5) лица која су међусобно била или су још увек у емотивној или сексуалној вези, односно која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

На нешто другачији начин, Кривични законик у чл. 112, ст. 28 одређује чланове породице који могу бити пасивни субјект у смислу овог кривичног дела. Према том законском решењу, као чланови породице сматрају се: 1) супружници и њихова деца; 2) преци супружника у правој линији крвног порекла; 3) ванбрачни партнери и њихова деца; 4) усвојилац и усвојеник; 5) хранилац и храненик; 6) браћа и сестре, њихови супружници и деца; 7) бивши супружници и њихова деца; 8) родитељи бивших супружника ако живе у заједничком домаћинству; и 9) лица која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

Последица кривичног дела јавља се у виду конкретне опасности – угрожавања спокојства (изазивање страха у смислу угрожавања осећања личне сигурности), телесног интегритета или душевног стања. Извршилац дела може бити само члан породице пасивног субјекта, а у погледу кривице потребан је умиљшај. За основни облик овог кривичног дела прописана је казна затвора од три месеца до три године.¹¹

3.2.2. Посебан и тежи облици дела

Посебан облик кривичног дела насиље у породици из чл. 194, ст. 5 КЗ чини лице које прекрши мере заштите од насиља у породици које му је суд одредио на основу закона. Против члана породице суд може одредити једну или више мера заштите од насиља сходно чл. 198 Породичног закона којима се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице. Ове мере могу да трају најдуже годину дана. За ово дело прописана је од септембра 2009. године казна затвора од три месеца до три године и новчана казна кумулативно (при чему је Кривични законик за ово дело у периоду од јануара 2006. до септембра 2009. године за ово дело прописивао блажу казну, и то новчану казну или казну затвора до шест месеци).

¹⁰ Под чланом породице подразумева се и ванбрачна супруга учиниоца, при чему је битно за постојање дела да се радило о заједници живота која је фактички заснована (пресуда Окружног суда у Београду, Кж. 2751/2001).

¹¹ До новеле Кривичног законика из септембра 2009. године, за основни облик овог кривичног дела била је прописана новчана казна или казна затвора до једне године, када је дошло до заоштравања казнене репресије према учиниоцима ових кривичних дела.

Према одредбама Породичног закона, мере заштите из чл. 198 које могу бити прекршене у смислу овог облика кривичног дела су следеће: 1) издавање налога за исељење из породичног стана или куће без обзира на право својине односно закупа непокретности; 2) издавање налога за усељење у породични стан или кућу без обзира на право својине или закупа непокретности; 3) забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености; 4) забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице; и 5) забрана даљег узнемиравања члана породице.

Кривично дело насиље у породици из чл. 194 КЗ има три тежа, квалификована облика испољавања за која закон прописује строже кажњавање.¹²

Први тежи облик дела за који је прописана казна затвора од шест месеци до пет година (што значи да је и покушај овог кривичног дела кажњив због висине запређене казне) постоји ако је учинилац при предузимању радње извршења основног дела користио оружје, опасно оруђе или друго средство које је подобно да тело тешко повреди или здравље тешко наруши. Оружје је средство чија је основна намена напад или одбрана. Може бити хладно или ватрено. Оруђе је средство чија је основна намена обављање каквог друштвено корисног посла или рада, али које се може употребити за напад или одбрану (секира, нож, виле). Друго средство може бити производ природе (камен, дрво) или производ људског рада (флаша, пепељара) које је по својој природи и карактеристикама подобно да тешко повреди тело другог лица или да тешко наруши здравље.

Други тежи облик дела¹³ насиље у породици, за који је прописана казна затвора од две до десет година (а раније до септемба 2009. године казна затвора од једне до осам година), постоји у два случаја: 1) када је услед предузете радње извршења основног или првог тежег облика наступила тешка телесна повреда (у било ком облику) или тешко нарушавање здравља члана породице; или 2) ако је дело учињено према малолетнику, дакле лицу узраста до осамнаест година живота. Код овог облика дела, обим и интензитет проузроковане теже последице (која мора бити у узрочно-последичној вези са предузетом радњом извршења) и узраст пасивног субјекта представљају квалификаторне околности за које закон прописује строже кажњавање.

¹² И. Симић, А. Трешњев, *Кривични законик са краћим коментаром*, Београд 2010, 142.

¹³ М. Ђорђевић, Ђ. Ђорђевић, 169.

И најтежи облик кривичног дела¹⁴ из чл. 194, ст. 4 КЗ постоји ако је услед предузете радње извршења наступила смрт члана породице. Смрт мора бити резултат радње извршења (употребљеног средства или начина предузете радње) и мора бити обухваћена нехатом учиниоца. За ово дело прописана је казна затвора од три до петнаест (а раније до дванаест) година.

3.3. Тешко убиство члана своје породице

Поред насиља у породици које може бити квалификовано нехатно проузрокованом смрћу члана своје породице услед предузетог акта насиља, ново кривично законодавство Србије познаје још један облик убиства при насиљу у породици. То је тешко убиство предвиђено у чл. 114, ст. 10 КЗ као убиство члана своје породице¹⁵ које је претходно злостављано. За ово најтеже кривично дело у нашем правном систему прописана је казна затвора најмање десет година или казна затвора од тридесет до четрдесет година.¹⁶ Убиство члана своје породице којег је извршилац претходно злостављао повезано је са насиљем у породици које представља самосталну инкриминацију из чл. 194 КЗ. Тако, овај облик тешког убиства карактеришу следеће квалификаторне околности.¹⁷

Прва је својство жртве, а то је члан породице учиниоца. Дакле, и извршилац (активни субјект) и жртва (пасивни субјект) припадају истој породици. То значи да се овде ради о лицима која се налазе у блиском сродству. Ово кривично дело постоји ако је жртва лице које има својство детета. При томе, појам члана породице треба узети у ширем смислу. Појам члана породице у смислу овог кривичног дела одређују два законска прописа, додуше на различит начин. За постојање овог дела битно је да сва наведена лица – дете и извршилац – чине скупа једну породицу.¹⁸

Друга околност је да члан породице који је убијен треба да је претходно дуже или краће време злостављан од стране извршиоца. Злостављање¹⁹ је делатност којом извршилац другом лицу – детету као члану породице – психичким или физичким делатностима наноси не-

¹⁴ Д. Јовашевић, В. Икановић, *Кривично право Републике Српске, Посебни део*, Бања Лука 2012, 97.

¹⁵ М. Бабић, И. Марковић, 152.

¹⁶ И. Симић, А. Трешњев, 99–100.

¹⁷ Д. Јовашевић, 28.

¹⁸ М. Кокољ, Д. Јовашевић, *Кривично право Републике Српске, Општи и посебни део*, Бијељина 2012, 294.

¹⁹ Љ. Лазаревић, Б. Вучковић, В. Вучковић, *Коментар Кривичног законика Црне Горе*, Цетиње 2004, 439.

потребне, прекомерне патње и болове већег или мањег интензитета, при чему не сме доћи до наступања лаке телесне повреде. Ради се о нечовечном поступању према другом лицу – детету којом приликом му се наносе физичке или психичке патње, као и деловању на његов физички (телесни или психички) интегритет (као што је шамарање, вучење за косу, уши или нос). То су делатности којима се повређује или угрожава људско достојанство детета од стране члана породице које га после злостављања у дужем или краћем временском трајању и различитог интензитета на крају лишава живота са умишљајем. Дужина трајања времена злостављања је без значаја за постојање дела. То је фактичко питање које судско веће решава у сваком конкретном случају.²⁰

Овде се, дакле, ради о својству пасивног субјекта који је дете као члан породице извршиоца кривичног дела убиства (као квалификаторној околности) кога је он претходно виšekратно злостављао (наношењем физичког или психичког бола, патње, nelaгодности), односно према коме је учинилац убиства претходно, у дужем или краћем временском периоду, предузимао различите акте насиља у породици.

4. ЗАКЉУЧАК

На бази усвојених међународних стандарда садржаних у актима Организације уједињених нација, и посебно Савета Европе, и Република Србија је у новијем кривичном законодавству на посебан начин прописала кривичну одговорност и кажњивост за кривично дело насиља у породици. Ради се о новом кривичном делу у нашем законодавству, иако је ова појава ранијег датума, присутна дуго у нашој друштвеној стварности. Наиме, марта 2002. године изменама и допунама Кривичног закона Републике Србије у члану 118а прописано је кривично дело насиља у породици, са строгим казнама за његове извршиоце. Нешто касније, и новим Породичним законом из 2005. године, између осталог, прописано је насиље у породици у чл. 197. Том приликом, прецизно су наведене и радње извршења овог дела, као и посебне мере које треба да предупреду оваква насилна понашања.

На другачији, али и потпунији начин, насиље у породици прописано је као кривично дело у чл. 194 новог Кривичног законика из 2005. године. Само кривично дело насиље у породици састоји се у примени насиља, претњи да ће се напасти на живот или тело, дрском или у безбзирном понашању чиме се угрожава спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице. Ово кривично дело поред основног облика има и посебни и три тежа облика. Посебни облик кри-

²⁰ V. Gjurgijq, D. Jovaseviq, *E Drejta penale, Kaptina e vecante*, Beograd 2011, 16.

вичног дела насиља у породици везан је за дефинисање насиља у породици у Породичном закону и мерама за његово спречавање. Наиме, ово кривично дело састоји се у кршењу постављених обавеза, односно изречених мера неком од чланова породице. Поред тога, насиље у породици има и три тежа, квалификована облика испољавања за која је прописана казна чак и до петнаест година затвора за најтежи облик дела ако је услед предузете радње извршења наступила смрт члана породице из нехата (непажње).

Поред насиља у породици, ново кривично законодавство Републике Србије у чл. 114, ст. 10 предвиђа и посебан облик тешког убиства за који је прописана казна затвора чак до четрдесет година. Ово дело постоји ако је са умишљајем проузрокована смрт члана своје породице којег је учинилац претходно дуже или краће време психички или физички теже злостављао.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Бабић, Милош, Марковић, Иванка, *Кривично право, Посебни део*, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука 2008;
2. Ђорђевић, Мирослав, Ђорђевић, Ђорђе, *Кривично право*, Пројурис, Београд 2010;
3. Ђурђић, Војислав, Јовашевић, Драган, *Практикум за кривично право, Посебни део*, Београд 2008;
4. Јовановић, Љубиша, Ђурђић, Војислав, Јовашевић, Драган, *Кривично право, Посебни део*, Службени гласник, Београд 2004;
5. Gjurgij, Vojislav, Jovaseviq, Dragan, *E Drejta penale, Kapitina e vecante*, Trupë Koordinues i Qeverisë së Republikës së Serbisë për Komunitat Presheve, Bujanoc dhe Medvegje, Beograd 2011;
6. Јовашевић, Драган, *Коментар Кривичног закона Републике Србије са судском праксом*, Номос, Београд 2003;
7. Јовашевић, Драган, *Кривични законик са уводним коментаром*, Службени лист СРЈ, Београд 2007;
8. Јовашевић, Драган, Икановић, Вељко, *Кривично право Републике Српске, Посебни део*, Бања Лука 2012;
9. Јовашевић, Драган, *Кривично право, Посебни део*, Досије студио, Београд 2014;
10. Кокољ, Митар, Јовашевић, Драган, *Кривично право Републике Српске, Општи и посебни део*, Универзитет Синергија, Бијељина 2012;

11. Лазаревић, Љубиша, Вучковић, Бранко, Вучковић, Весна, *Коментар Кривичног законика Црне Горе*, Цетиње 2004;
12. Мрвић Петровић, Наташа, *Кривично право*, Факултет за пословно право, Београд 2005;
13. Симић, Илија, Петровић, Милић, *Кривични закон Републике Србије, Практична примена*, Службени гласник, Београд 2002;
14. Симић, Илија, Трешњев, Александар, *Кривични законик са краћим коментаром*, ИНГ-ПРО, Београд 2010.

Full Professor Dragan Jovašević, LL.D.

Faculty of Law, University of Niš

FAMILY VIOLENCE

European standards and Law of the Republic of Serbia

Summary

Based on the adopted international standards which are part of numerous documents of universal and regional international organizations (Council of Europe, European Union) by adopting new criminal regulation in 2005 and its updating in 2009 and 2011 respectively, Republic of Serbia has prescribed family violence as a separate criminal offence. Providing criminal responsibility and punishability for the most severe forms of violence among relatives Serbia approached in this way numerous other legal and social systems. The paper analyses the international standards of the European regional organizations and their implementation in the criminal legislation of Serbia from the theoretical and practical aspects.

Key words: *International standards; Law; Family violence; Criminal offence; Responsibility; Punishment.*